בעזהש"ת

ספר

מלחמות השם

חלק י"ח

**התעוררות להנוסעים לקאנטריס וקעמפס,
זהירות בעניני ספרי תורה תפילין ומזוזות,
יחוד, צניעות, מחיצות בסווימינג פאל,
זהירות בקניית דגים, תולעים ומילבין,
חברים לא טובים, זהירות להורים
ששולחים הילדים לקעמפס**

❖

**קול קורא'ס ומאמרים בעניני חיזוק הדת
שיצאו לאור בבתי מדרשים וישיבות ובכתבי עת**

❖

יוצא לאור על ידי

הוצאת אמונה - ברוקלין יצ"ו - שנת תשנ"ג

חברה מזכי הרבים העולמי

בנשיאות הרה"ג מוה"ר
רבי שלום יהודה גראס שליט"א
רב דקהל "מגן שאול" ד' "האלמין"
ור"מ בישיבה וכולל "בית ישעי"
"מכון להוראה בשחיטות ובדיקות"
c/o RABBI S.Y. GROSS, 4711 12th Ave., Suite A-5
Brooklyn N.Y. 12119

חעד הכשרות
דהתאחדות הקהילות
KOSHER כשר
VAAD HAKASHRUS
A Public Service Organization
Dedicated to Strenghtening of Kashrus
Through Research and Developement

קונטרס אהלי ישראל

אינהאַלט

1. קאַנטרי שכנים
2. צניעות קלײדונג
3. קביעות עתים לתורה
4. סדר שבת בקאַנטרי
5. עירוב לשבת
6. חינוך הילדים בקאַנטרי
7. צניעות בקאַנטרי
8. שווימען אין קאַנטרי
9. יחוד בקאַנטרי
10. תפלת הדרך
11. מזוזות בקאַנטרי
12. גראָסערים אין קאַנטרי
13. איסור יחוד ביי אַ טעקסי
14. די שכר פין אַ אידישע פרוי
15. אָפצוטיילען יונגלעך פון מיידלעך ביים שפילען
16. יודענעס נישט רעדען הויך
17. מחיצה ביים שווימען
18. קינדער לויפען נאָך פאַרעדיגע קאַרס
19. צינדען ליכט — בחורים
20. זהירות ביים קויפען פיש אין קאַנטריס
21. חאַפען אַ היטש
22. וואָרענונג וועגען עסענוואַרג — געטראַנק
23. חשש מילבין
24. שמאַלץ הערינג
25. וואַשען די הענט פאַר קליינע קינדער
26. שפאַצירען אין די קאַנטריס
27. שלעכטע חברים אין קאַנטרי
28. אַרויס גיין אין גאַס
29. יחוד אין עליוועטערס
30. תערובות אין גראָסערי
31. וואָרענונג פאַר עלטערן וואָס שיקען קינדער אין קעמפּס
32. וואָרענונג פאַר דרייוועס

הדרכה און התעוררות פאר קליין און גרויס!!

קאנטרי־שכנים

א. די הייליגע חז"ל שרייבען אז די גרעסטע השפעה אויפען מענטש איז די חברותא, און שכנים, (סוטה פ"א, דמב"ם ה' דעות, אבות פ"א, הר"י שם) אין דערפאר דארף מען גרויס אכט לייגען, אז מען זאל האבען ערליכע אפגעהיטענע שכנים, בפרט אין קאנטרי, ווייל דאס ווירקט שטארק סיי אויף די עלטערן סיי אויף די קינדער, ליידער זענען פיל שטיבער ציבראכען געווארען, אין שלום בית'ער געשטערט געווארען דארך זומערדיגע שכנים, דארך די לעצטע פאר יאר.

ב. פין נישט ערליכע שכנים דארף מען אגאנץ יאר אויך אויסגעהיט זיין, נאר זימער קען אמאל מער ווירקען ווייל מען איז ציזאמען אויף איין פלאץ, אין מען שמיסט ציזאם אסאך, קען טרעפען אויך מען איז אויף א פלאץ ווי עס וואוינען צענדליגע משפחות אז מען לערנט זיך אפ יעדענס קולות.

צניעות קלײדונג

ג. אין קליידונג איז נישט דא קיין שום היתר עפ"י התורה צי גיין אנגעטון זימער ווייניגער בצניעות ווי אגאנץ יאר, אדרבה לויט ווי די ספה"ק שרייבען קריגט מען פיל מער שכר פאר זיין געקליידעט בצניעות, ערשטענס ווייל עס איז שווער (אבות ורבינו יונה בשע"ת) צווייטענס ווייל מען נעמט אויך די שכר פין די אלע וואס גייען נישט געקליירעט געהעריג, וואס פין דעם סארט איז דא מער זומער, אין דערפאר ליגט די אויפגאבע אויף די מענער זיך גיט אומציקיקן אין שטיב, נישט זיך פארלאזען אויף די בעל הבית'טע.

ד. עס איז וויכטיג צו באמערקען א גרויסע מכשול וואס קימט פאר אין היימישע חסידישע שטיבער אומוויסענדיג, אגאנץ יאר, בפרט זומער, א גרויס טייל פון די קליידער זענען דארכזיכטיג נישט אלס באמערקט מען דאס באלד אין דאס האט נישט קיין היתר עפ״י הלכה, דערפאר דארף מען פארזיכטיג זיין איידער מען קויפט אדער נייט אהן א קלייד, אויב עס איז ווי געהעריג די מענער זענען אויך חייב באחריות אויף דעם. דער גרעסטער פעלער איז זיך צו פארלאזען אויף די אידענע אליין, דאס איז אויך געווען די זינד פון אדם הראשון (אוה״ח פ׳ בראשית).

קביעות עתים לתורה

ה. עפ״י הלכה דארף יעדער איד אפילו דער וואס ארבעט שווער אויף פרנסה, לערנען תורה יעדע פרייע מינוט וואס ער האט, דער רבינו יונה שרייבט (אבות פ״א) אז אפילו א איד וואס האט קיין איין עבירה נישט (חוץ ביטול תורה) נאר ער מאכט די תורה פאר א טפל, וועט ער אין גן עדן אויך נאר זיין א טפל, כ״ש דער וואס לערנט גארנישט שטייט (אין אבות) אז ער איז חייב מיתה.

סדר שבת בקאנטרי

ו. יעצט לאמיר זיך אפשפיגלען ווי אזוי מיר אליין פראווען אפ דעם סוף וואך אין קאנטרי. אין ווי אזוי איז דער אמת׳דיגע וועג עפ״י התורה: שבת נאכמיטאג גייט מען שפאצירען, נאכדעם לאהנט מען זיך אהן אין מען שטייט אויף צו מנחה, מעריב ראווענט מען אפ שנעל (אזוי ווי מוצאי ט״ב) שלאפען קען מען נישט נאכרעם ווי מען איז געשלאפען א גאנץ נאכמיטאג אין אט איז מען שוין אינטערוועגנס באזיבען דעים, יענעם, אזוי שפילט מען אוועק די נאכט ווילאנג עס ווערט גיט שפעיט במילא שטייט מען אויף זינטאג נאבען זמן קריאת שמע, אין אפט מאל טרעפט אז מען דאווענט נאכען זמן תפלה [מצוה גוררת מצוה], דורכ׳ן טאג איז מען נישט געהעריג אויסגערוהט פין ביינאכט, האט מען נישט קיין אפעטיט צו לערנען, טרייבט מען ווייטער די צייט מיט כאזוכען, שמיעסן דברים בטלים וכדומה, נאכדעם גרייט מען זיך אויף די נסיעה צוריק אין שטאט.

סך הכל פון פארגאנגענעם שבת: נישט געלערנט, ציזאמגערעדט לשה״ר ודברים בטלים, פארשפעטיגט זמן קר״ש ותפלה, פארברענגט צייט פאדען חבר, נישט אויסגעניצט די צייט מחנך זיין אין לערנען מיט די קינדער, אין בני בית, מבטל געווען סעודת מלוה מלכה, ארויסגעגאנגען בשוגג חוץ לתחום, שפאצירענדיג.

ז. וויאזוי דארף מען זיך פירען: ערב שבת קיקט מען אריין אין א אידיש ספר. אביסעל זיך אפזונדערען פין די גאנצע וואכעדיגע עולם הזה, זיך ציגרייטען ווי געהעריג אויפנעמען דעם שבת, פרייטיג צו נאכט׳ס נאכען עסען עפענט מען ווייטער א ספר פארען שלאפען, מען שטייט אויף פריה נישט פארפאסען ח״ו זמן קר״ש וואס שטייט אין זוה״ק אז יענעם טאג וואס מען האט פארשפעטיגט זמן קר״ש איז מען אין תרם ח״ו. במילא האט מען נאך צייט צו לערנען פארען ראווענען וואס דאס איז א הייליג מיטעל ארויפציטראגען די תפלות (וכמ״ש בדברי תורה בשם בעל בני יששכר) און די ברכה פין א גאנצע וואך איז אפעהנגיק אין די שבת׳דיגע תפלות (כמבואר בזוה״ק).

נאכען עסען לייגט מען זיך צו אביסעל. מען שטייט אויף אין מען זעצט זיך לערנען, אליין, און מיט די קינדער, אזוי ווי עס ווערט געברענגט אין ש״ע (או״ח ח״ב סי׳ ר״צ) אז די וואס ארבעטן א גאנצע וואך טארען שבת נישט פראווען לאנגע סעודות וכדומה נאר בקיצור, און לערנען [אויך בני תורה דארפען לערנען, הגר״ז, א״ר, מ״ב, שם]. ווער רערט נאך אז מען לערנט אביסעל פרקי אבות אין שטיב אין מען איז מדריך ווי אזוי מען זאל זיך פירען תבא עליו ברכה, מעריב דארף מען נישט אפבאפען מען איילט זיך אין ערגעץ נישט. איז א שאד אוועקרייסען פון שבת, ווי די ספה״ק שרייבען אז נאך 120 יאר לאזט מען ריען שבת ווי לאנג מען האט געהאלטען שבת ביים לעבען. נאך מעריב וואשט מען זיך מלוה מלכה, מען לייגט זיך פריה שלאפען, אין מען שטייט אויף פריה אין מען קען נאך לערנען פארען ראווענען, לייענען קר״ש באצייטענס, אין נאך פרישטיק זעצט מען זיך ווייטער לערנען ביז ביינאכט.

עירוב־לשבת

ח. מען דארף געווארענט זיין נישט שפאצירען שבת אויסערן תחום, א עירוב טאר מען נישט מאכען נאר פאר א מצוה (ש״ע ה׳ ע״ת), וואס דאס באדייט ,,מצוה" דארף מען פרעגן א שאלה.

ט. נישט טראגען נאר אויב א מורה הוראה האט באשטעטיגט אז דער עירוב איז הינדערט פראצענט אין ארדענונג. די מכשולות אין דעם זענען גרויס,ליידער.

י. מען דארף אכטונג געבען ווען מען איז מחדש די לבנה, אז מען זאל נישט שטיין אינטער ביימער, אויך דארף מען שטיין מיטן פנים צו מזרח (ש״ע ה׳ ר״ח).

יא. לייגען א שטרענגע אויג אז א קינד זאל נישט באזוכען ביי א פרעמדען נאר אויב מען איז פארזיכערט אז עס איז נישט דא דארט קיין טעלעוויזיע אדער ראדיא רח״ל, ליידער האבען שוין דארך אזעלכע באזוכען פאסירט אומגליקען ד׳ ישמרנו.

יב. נישט פארען אין א קאנטרי ווי אלע מענער פארען אוועק דארך די וואך.

יג. בעסער זאל מען געבען פאר קינדער פין שטיב נאשערייען, ווייל אויב א קינד באקימט געלט, קען ער קויפען וואס ער גליסט, דאס קען זיין זייער שעדליך פאר די נשמה, דאס איז א נ״מ אויך פאר א גאנץ יאר.

צניעות בקאנטרי

יד. נישט לאזען די בני בית גיין צו א קאנטרי ציזאמענקום פין אידענעס צו אינטערהאלטען זיך, ווייל פרויען זענען לייכטזיניג אין עס קימט צו הוללות ובדומה, דאס מיינט אפי׳ אין דעם זעלבן קאנטרי.

טו. א פלאץ ווי מענער גייען דארך טארען זיך אידענעס נישט אראפזעצען, עס איז נישט מדרך הצניעות, דאס זעלבע איז אויך געזאגט פאר מענער דארפען אכטונג געבען נישט דארך צו גיין אויף דעם פלאץ.

טז. אפילו די נשים צדקניות וואס ווילען בשום אופן נישט מוותר זיין אויף די מצוה פין שווימען זומער, דארפען זיי וויסען אז ערשטענס מיז דער פלאץ זיין ארימגעצוימען 100 פראצענטיג פין אלע זייטען, חוץ דעם דארף מען זיין אנגעטאן געהעריג איינגאנצען אזוי ווי מען גייט א גאנצען טאג, אנדערש איז נישטא קיין היתר (מס׳ מחניך קרוש).

יז. עס טרעפט זיך גאר אפט אז דער בעל הבית פין קאנטרי קימט פארעבטען דאס וואסער אדער לעקטער וכדומה, אין מען קען גלייכצייטיג געשטרויכעלט ווערען מיטן הארבען איסור פון יחוד אומוויסענדיג, דעריבער ליגט א חוב אויף יעדען מאן אנציזאגען אין שטיב אז מען טאר קיינמאל נישט זיין אליין מיט אן ארבעטער, אדער רעליווערי באיי״ סיי אין קאנטרי סיי א גאנץ יאר, אינרעם איז אויך אריינגערעכנט דער ארבייטער וואס קימט פארעכטען דעם טעלעפאן.

יח. מען דארף אכטונג געבען ווען מען זעצט זיך ארויס אינדרויסען לערנען, אין נישט ווייט פין דארטען זענען דא אידענעס נישט געהעריג בצניעות געקליידעט טאר מען קיין אידיש ווארט נישט זאגען, אין דעם איז אויך אריינגערעכנט דארכזיכטיגע שטרימף (אהנע שטרימף).

יט. אפילו די קאנטריס וואס האבען א כשר׳ן עירוב, איז דאס נאר א היתר צו טראגען אין די הענט אבער נישט אין טאש (במבואר בשו״ע סי׳ שג, ובשו״ע הגר״ז ומ״ב ומנח״ש).

כ. ליידער הערט מען פיל ,,וועגען" אומגליקען, גאנץ אפט פאסירט דאס ווייל מען גיט נישט אכטונג צו זאגען תפלת הדרך, וואס דאס איז א גרויסע הייליגע סגולה פין די חז״ל צו פארען אין קימען בשלום (עי׳ נימוקי או״ח ק״י).

כא. לויט אסאך פוסקים (עי׳ שר״ח, ובש״מ ה׳ מזוזה בקובץ גרול) דארף מען אין די זימער וואוינונג האבען געהעריגע מזוזות, אין מען טיט דאס פארנאכלעסיגען אין מען פאטערט זיך מיט ביליגע מזוזה׳לך אדער אהנע מזוזות, געדענקט וואס די חז״ל שרייבען מזוזה

היט אפ דעם מענטש אגאנצען מעל״ע ווי ער גייט אין שטייט. אין דערפאר טאר מען נישט פארגעסען בודק צו זיין די שטיב מזוזות לבה״פ איין מאהל אין דריי יאר בערך, לייגט דאס נישט אפ! ווייל דורך דעם פארגעסט איהר, אין דאס איז לעבענס וויכטיג.

דאס וואס מיר הערען ליידער אפטע פאסירונגען פון אומגעוועטליכע אומגליקען, סיי אין די וועגען, סיי שטיב קראנהייטען ל״ע, איז אגרויסער גורם צו דעם די פסול׳ע מזוזות, דעריבער זייט געווארענט.

כב. פאראן אויך געוויסע מענטשען וואס טיען גרינג האלטען אין קאנטרי דאס ענין פין כשרות אין דעם איז איינגעשלאסען אויך גראסעריס וואס פארקויפען אומפערלעסליכע פראדוקטען, צוליב קונים וואס פארלאנגען דאס, דאס הייסט אז ווען עס קימט אהן שווער נאכציקימען די גאנץ יעהריגע הידורים אין כשרות, לאזט מען נאך, אויף דעם שרייבען שוין די הייליגע ספרים די הארבקייט (עיין ס׳ תמימי דרך באורך) **די הייליגע תודה וועדט נישט געענדערט אין קאנטרי מיט גארנישט.**

כג. לויט די פסק הלכה פין די רבנים איז נישטא קיין היתר צי פארען בייגאכט אליינס אין א טעקסי מיט א מענער דרייווער, דאס איז רעבט איסור יחוד, אין אפילו בייטאג צי פארען דארף מען פרעגען א שאלת חכם, דאס איז נוגע סיי זומער און א גאנץ יאר, נישט קיין אינדערשייד אויב דער דרייווער איז א איד אדער א גוי, דאס זעלבע איז אויך אויב א שווער פארט אליינס מיט א שניר, אדער שוויגער מיט אן איידעם, וואס טרעפט זיך זייער אפט.

כד. מענער אדער בחורים שווימען מיט האלבע הויזען אין אפגעדעקטע קאפ, דאס איז אויך נישט אויסגעהאלטען בדרך הצניעות והתורה.

כה. די פליכט פין יעדע אידישע פרוי איז צי זעהן אז דער מאן זאל אויסניצען יעדע פרייע מינוט צי תורה ועבודת ד׳ דעמאלט באקימט זי האלב שכר (סוטה כא, ור״ן קידושין פ״ב. ש״ע הגר״ז ה׳ ת״ת) טאמער פארקערט ח״ו, באקומט זי אויך האלב.

כו. עס איז אויך א פליכט אויף די עלטערן אכטונג צי געבען אפציטיילען יונגלעך פין מיידלעך ביים שפילען זיך (ס״ח ועוד) פין קליינווייז אהן.

כז. עס איז בכלל נישט צניעות׳דיג פאר יודענעס און מיידלעך זיך אנצילעהנען אינדרויסען, אויף א אויסציה-בענקעל, טאמער קען א מאן דורך גיין אדער באמערקען.

כח. אויך איז נישט שיין צי שרייען אדער רעדען הויעך איין פרוי אדער מיידעל צים אנדערען, ווי ערוואקסענע קינדער אין מענער רדייען זיך (א״ר סי׳ ע״ה, כה״ח).

כט. ס׳איז אויך נישט דער דרך פין אידישע טעכטער ארומצוגיין אינדרויסען מיט פאפאטשן (Slippers).

ל. קליינע מיידלעך העכער 3 יאר טארען אויך נישט שווימען ביי אן אפענעם פלאץ וואס איז נישט געהעריג ארימגעצוימט, פונקט ווי ערוואקסענע. (אינטער 3 יאר איז אויך נישט מידות חסידות צו שווימען אין די עפנטליכקייט).

לא. עס קימט פאר ווען קליינע קינדער האבען ליב נאכצילויפען פארנדיגע קארס, עלטערן דארפען האלטען אן אפענעם אויג, אין באשטראפען שטארק די קינדער אויף רעם.

לב. בחורים וואס לערנען אין די פרעמד דארפען געוענקען צי צינדען ליכט לכבוד שבת, וועגען די חילוקי דינים דארף מען פרעגען א מורה הוראה.

לג. **וויכטיג!!** ווען מען קויפט פיש ביי א סוחר וואס פארקויפט אויך ,,נישט כשר׳ע פיש״ [דאס פאסירט געווינליך אין די קאנטריס] דארף מען אכטונג געבען נישט צי לאזען אויפשניידען די פיש מיט זיינע מעסערס, וואס ווערט גענוצט אויך אויף נישט כשר׳ע פיש, אזוי אויך אפמאלען פיש טאר מען נישט דארט.

לד. אינגעלייט וואס עסען ביי די עלטערן אין צינדען ליכט אינדערהיים, זאלען פרעגען א שאלה וויאזוי זיך צי פירען.

לה. איינס פין די שעדליכסטע זאכען פאראן גוף אין די נשמה, איז זיך אראפ צי שטעלן אין אפשטעלען קארס מיט ווילדע פרעמדע מענטשען. אין באפען א וועג מיט זיי.

לו. יעדער טאטע דארף וויסען פינקטליך ווער אלס איז זיין זוהן׳ס חבר צום לערנען, אין שפילען, דאס זעלבע מיט די טאכטער, ווייל דאס האט א גרויס ווירקונג אויפען קינד.

לז. ליידער ווערט זייער גרינג געהאלטען די איסור פון יחוד [זיין ציזאמען] מיט קרובות, דהיינו צי זיין ביים שווער אין שטיב אפילו נאר דער שוויגער איז דארט, אדער נאר א שווגערין איז אין שטיב, דאס איז זייער הארב מען דארף פרעגן א שאלה.

ווארענונג וועגען עסענווארג – געטראנק

לח. עס פאסירט זייער אפט אז מען טרעפט אין א עסענווארג אדער געטראנק וואס ליגט אויפען טיש גרייט צום עסען, אדער טרינקען, קליינע פליגלעך, בפרט זומער, דערפאר דארף יעדער געווארענט זיין א גאנץ יאר בפרט זומער, איידער מען הייבט אהן עסען אדער טרינקען זאל מען זיך גיט איינקיקען אין דעם עסען אויב עס געפינט זיך נישט אין איהר קליינע פליגלעך אדער אנדערע באשעפענישען, ווייל טאמער עסט מען ח״ו איין פליגעל איז מען עובר פינעף לאוין, דאס מיינט פינעף מאל אזוי הארב ווי עסען חזיר וואס איז בלויז איין לאו, און די בעל הבית׳טע דארף אכטונג געבען נישט צי לאזען אויפגעדעקט קיין שום עסענווארג אדער געטראנק.

לט. אויך איז פין גרויס וויכטיקייט אכטונג צי געבען נישט צי לייגען ספרים אויף א טיש וואס ליגט דארט עסענווארג. ערשטענס ווייל מען מאכט נישט קיין גרינטליכע אינטערזוכונג אויף יעדען בלעטל פין יערן ספר, פאר פסח, אפצירייניגען פין חמץ, צווייטענס ווייל די הייליגע חז״ל שרייבען (מס׳ שבת) אז ספרים האבען קליינע מילבין, אין דאס קען זיך אריינמישען אין עסענווארג. בידוע האבען אנשי מעשה אינדערהיים זייער מקפיד געווען נישט צו האלטען קיין שום ספר אגאנץ יאר אויף א טיש וואס מען עסט (עי׳ ספר נפש ישעי׳).

מ. אין וועגען דעם זעלבן טעם פין מילבין דארף די בעל הבית׳טע געווארנט זיין גרינטליך אפצירייניגען די באק געשיר ווייל פין פארטרוקענטע ברעקליך מאכט זיך די מילבין (יוש״ה).

בפרט די זיפעלעך דארף מען זייער אכטונג געבען אפצורייניגען גענצליך פון מעהל שטויב, ווייל עס מאכט זיך אפט דארטען מילבען. אויך די וואס האבען ברויט-באקסעס דארפען זייער אכטונג געבען נישט צו האלטען די ברויטען אינעם בלויזען באקס ווייל מיט א צייט מאכט זיך פון די אלטע ברעקליך מילבין. אלעס וואס מען לייגט אריין זאל זיין איינגעפאקט.

די זעלבע דארף מען אויך געווארענט זיין, אז דאס זעקעל וואס מען האט געהאלטען דערין ברויט אדער קעקס זאל מען נישט איבער נוצען נאכאמאל וועגען דעם זעלבען טעם. [באמערקונג: מילבין זענען זייער זייער קליינטשיק, דערפאר זאל מען זיך נישט איינרעדען ווען מען באמערקט דאס נישט, אז מסתמא איז נישט דא קיין מילבין, ווייל געוועינטליך דערקענט מען דאס נישט].

מא. מען דארף אכטונג געבען זיך צי דערווייטערן גענצליך פין גרינסען אדער פרוכטען וואס זענען שטארק ווערעמדיג אין במעט נישט מעגליך צי קלויבען, ווי צב״ש שוועמליי״ך, קעל קרויט, קאפע״ר, ריביצלאי״ך, יאגדע״ס, מאלינעס, ספינאטש, לעטעס, עס איז דא אויך אנדערע עסענווארג וואס באטש מען קען דאס קלויבען דארף מען אבער זייער גיט אין שטאט קלויבען ווי צב״ש קארפ פיש, וואס מען קען דארטען טרעפען ווערי״ם אויף די הויט, שופע״ן, פליס פערדע״ר ובדומה וואס נאר א מיינסטער דערקענט דאס.

די עצה צו קענען עסען קארפען פיש, קודם דארף מען גוט באטראכטען דעם גאנצען פיש אויב עס איז נישט דא קיין ווערים, דאס בעסטע איז נאך אויב מען ציהט אראפ די גאנצע הויט מען ווארפט אוועק דעם קאפ (ווייל דער קאפ איז שטארק ווערעמיג) נאך דעם ווייקט מען דאס איין אין עסיג וואסער.

וויכטיגע ווארענונג פאר די וואס קויפען שמאלץ הערינג, זאלען אכטונג געבען, ווייל טייל מאהל ווערט דאס געווייקט אין וויין-עסיג אין דאס איז א ערנסטער חשש פון סתם יינם.

מב. אין ניסלע״ך געפינט זיך זייער אפט מילבי״ן (עי׳ קש״ע מו׳).

בפרט דארף מען אכטונג געבען, ווייל מען טרעפט ווייער אפט אזוי ווי קליינע שטויבלעך אין די ניס, אין דאס איז א חשש מילבין, דאס זעלבע דארף מען אויך אכטונג געבען ווען דער ניס האט שווארצע פינטליך טאר מען עס נישט עסען.

מג. אין איינוועגס ווילען מיר מעורר זיין, עס קען טרעפען אז דער דאקטער אסרי'ט צו עסען געוויסע זאכען, ווייל איר שעדליכקייט פארען געזונט, אין דאך גיט מען נישט אכט צו פאלגען דעם דאקטער, דארף מען וויסען אז אויף דעם פאל, איז מען עובר מיטן עסען א איסור מה"ת (ונשמרתם מאד לנפשותיכם), אין טאמער האט דאס געהאט א שלעכטע ווירקונג אויפען געזונט ח"ו אין דארך דעם האט ער נישט געקענט דאווענען געהעריג, אדער לערנען, ווערט מען אים אויף אלעם שטראפען, ווייל ער האט זיך דאס אליינס ציגעברענגט.

מד. נאך דארף מען געווארענט זיין אז ווען א מויז, אדער קאץ עסט אראפ אביסעל פין א גאנצע ברויט, איז נישט גענוג אפציטיילען א שטיקעל דערנעבען, נאר דער גאנצער ברויט טאר מען נישט עסען (שו"ת ד"ח) אין אזוי ביי אנדערע עסענווארג, ווייל דאס מאכט פארגעסן דאס לערנען.

מה. אין דערפאר טאר מען נישט טרינקען פין א פלאש וואס איינער האט זיך שוין א וואש געטוהן די הענט דערפין, ווייל דאס איז קשה לשכחה (הוריות י"ג) [גורם צו פארגעסן] במילא איז דאס שוין אויך א לערנונג אז מען זאל זיך נישט וואשען די הענט פין דעם כדי נישט עובר צו זיין אויף דעם איסור פין בל תשחית.

מו. די פוסקים שרייבען אז מען זאל אכטונג געבען אפצוואשן די הענט צופריה פון קליינע קינדער (פמ"ג, מו"ק וש"פ) אין די בעסטע איז ווען מען פירט זיך שוין אזוי פון יום המילה (גר"ז, סי' יעב"ץ).

נאך שרייבען די ספרים אז אפוואשען די הענט פאר קינדער פין ווען זיי ווערען געבוירען איז א גוטע סגולה פאר קליינע קינדער כדי זיי זאלען וואקסען בקדושה וטהרה, (חסל"א, בא"ח, כה"ח די ב"ב) ליידער האט מען לעצטנס געהערט פארשידענע אינצידענטען ביי קליינע קינדער, אין ווער קען וויסען צו דאס גלייכגילטיגקייט אין אפגיסען נעגעל וואסער פאר די קליינע קינדער איז נישט אסאך שולדיג אין דעם. עס איז א פליכט פין די עלטערן אין זייער פערמינענטע אויפגאבע צו גאר קליינע קינדער אפגיסען נעגעל וואסער תיכף צופריי, אין די גרעסערע קינדער נאכציקיקען אויב זיי גיסען זיך אפ געהעריג אזוי ווי מען דארף, נישט אפגעבאפט אין יוצא געווען, ווי די מנהג ביי קליינע קינדער.

מז. אויך די בעל הבית'טע דארף ווייער געווארענט זיין זיך געהעריג אפציגיסען נעגל וואסער, ווייל זי ארבייט ביי די עסענס, אין דאס איז דער יסוד פין די אנטוויקלונג אין קדושה פין אלע שטיב מענטשען (עט"ז סי' צ', באה"ט, הגר"ז, וש"פ).

מח. מען דארף מעורר זיין די נשים צדקניות, בפרט די קליינע קינדער אז ווען מען קומט ארויס פין ביה"כ אפילו מען איז נאר סתם ארייגעגאנגען עפעס ארייניטראגען אדער ארויסנעמען דארף מען זיך געהעריג וואשען די הענט (מ"ב סי' צ', נימוקי או"ח, א"א בוטשאטש, תשובת ש"י, ועוד), אין ביי דעם איז אויך שייך די הארבקייט וואס שטייט פריער אות מה. וועגן אנרירען עסענווארג.

מט. וועגן די הארבקייט פין קדושת בנות ישראל דערמאנען מיר נאכאמאל אז לויטען פסק דין פין ירושלימ'ער בד"צ, אין גדולים פין חוץ לארץ טאר א פרוי נישט גיין אליינס צו א דאקטער, אהן באגלייטונג, וועגן איסור יחוד.

נ. מען טאר נישט עסען א עסענווארג וואס איז אראפגעפאלען פין טיש אויף דער ערד (חולין פ' כה"ב).

נא. עס איז א גרויסע שמיעס אין די פוסקים אז מען זאל נישט טארען טרינקען קאווע סוף סעודה אהנע ברכה (ח"א, קש"ע, סי' יעב"ץ).

נב. מענער, בחורים, קינדער, דארפען געווארענט זיין בפרט שבת נאכמיטאג נישט דארכציגיין די גאסען וואס ווענען בלעה"ר באלאגערט מיט פרויען, בפרט זומער [ועלבסטפארשטענדליך אז יעדער יר"ש דארף ביי זיך אין שטיב פארלאנגען פין די נשים נישט צי שפאצירען אויף די גאסען. אויב עס איז נישט וויכטיג, וכל מי שיש בידו למחות על אנשי ביתו].

אכטונג אויף קינדער

נג. עס איז ווייער ראטזאם אז מען זאל נישט שיקען די אינגלעך אויף די געגענטער וואס איז שטארק באוואוינט מיט גוים, בפרט זומער. אפילו אויב מען דארף עפעס קויפען ביי יענעם געגענט, ווייל דאס טיט ווייער שלעכט ווירקען אויפען קינד'ס קעפעל אין הארץ [איין באשעפער ווייסט]. כאטש דער קינד דערציילט דאס נישט, ווייל דאס פריצות אין זוהמא פין די רשעים קלאפט אוועק דאס הייליגע גייסט פין קינד וואס ער האט זיך איינגעזאפט אין שטיב, און אין ביהמ"ד ביי די גמרא. [ווי ווייניגער צי שיקען א קינד אויף די גאס בפרט זומער אלס בעסער]. עס איז גארנישט אין ווערטער אראפציגעבען ווי שטארק דאס ווירקט אויף די נשמה פין קינד, דאס מאכט נאכדעם אויך שווערי'קייטן אריינציברענגען א שטיקעל גמרא אין קעפעל פין קינד (כמבואר במרחז"ל וכספה"ק).

כ"ק ארמו"ר מסאטמאר זצ"ל האט געפייערט ביי א שובבי"ם תורה, אז א יוד גייט ארויס אויף די גאס דארף ער מתפלל זיין, ער זאל צוריק קומען לכה"פ דער זעלבער יר"ש, ווי פאר ער איז ארויס.

דאס ווענען קורצע ווערטער מיט א רייכען אינהאלט, און א מוסר השכל, ווי ווייט מען דארף זיך איבערצוקלערען איידער מען גייט ארויס אויף דער גאס, אדער מען שיקט א קינד ארויס, צו איז דאס טאקע וויכטיג אדער נישט?

נד. אפילו מען זאל שוין טרעפען היתירים אויף איסור יחוד אין עלעוועיטער, דארף מען נישט פארגעסן די הייליגע ווערטער פון רבינו ירוחם (נב"ג, מובא במפתחות מהרש"ם אה"ע) אז אן אפגעהיטענער איד אדער אידענע, דארף זיך נישט פארלאזען אויף היתירים נאר אייביג אכטונג געבען, דאס איז וויכטיג אויך פאר אנדערע חבר'טעס איבערציגעבען, אין די הלכות דארף יעדער מאן לערנען אין שטיב, און אין סקול מיט די קינדער.

נה. עס קימט פאר ווען מען גייט איינקויפען אין גראסערי, בעקערי וכדומה, אז מען שטייט ממש אויסגעמישט מענער אין פרויען, דעריבער זאל מען אכטונג געבען צי שטיין מענער באזונדער און פרויען באזונדער.

קינדער אין קעמפס

נו. די עלטערן וואס שיקען קינדער אין קעמפס וכדומה, וואס ווי פארשטענדליך מוזען זיי זיך פארלאזען אויפען קעמפ מיט השגחה אויף די קינדער, אין הגם דארכען טאג איז מער ווייניגער איינגעארדענט א קביעות'דיגע השגחה אויפען קינד פינדעסטוועגן דארפען אלע עלטערן פארלאנגען אויסשליסלעך א שטרענגע השגחה ביינאכט אויך, דהיינו אן אויפזעהער וואס זאל ארימגיין אין די האלס און שטיבער א גאנצער נאכט, סיי ביי יונגלעך, סיי ביי בחורים, און סיי ביי מיידלעך, והבא לטהר מסייעין לו.

נז. די אלע וואס דרייוון ווערען געבעטען אין זענען מחויב עפ"י התורה ווען זיי גייען אוועק פין קאר נישט איבערלאזען קיין בעל אחריות אינעווייניג, זאלען גיט פארמאכען די טירען אין פענסטערס, בפרט ווען זיי קימען אין קאנטריס אדער קעמפס, צו פארמיידען אומגליקען, אין אוודאי ח"ו נישט איבערלאזען די שליסעל אינעווייניג.

נח. עס איז פארהאנען אזעלכע וואס טוען אפדעקען דעם קערפער זיך אפציברוינען פין די זוהן, דאס איז לכאורה קעגען ש"ע (או"ח סי' ב'). אויב עס פעלט אויס צו געזונטהייט זאל מען פרעגען א שאלת חכם.